

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-471-9-9>

**COMPETITIVENESS OF THE INDUSTRIES PROCESSING
INDUSTRY IN THE CONDITIONS
OF GLOBALIZATION CHALLENGES**

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ГАЛУЗЕЙ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ**

Конкурентоспроможність галузей переробної промисловості є найважливішою характеристикою їх потенційних можливостей в умовах глобалізаційних викликів. Якщо галузі переробної промисловості мають набір компетенції на основі комплексу інтелектуальних, техніко-технологічних, організаційно-економічних характеристик, то в умовах зовнішніх шоків їх рівень конкурентоспроможності може знижуватись.

Особливості оцінки рівня конкурентоспроможності галузей переробної промисловості в умовах глобалізаційних викликів поглиблюється за допомогою системного підходу та декількох концепцій, які базуються на оцінці конкурентоспроможності, досягненні інноваційного розвитку та уникнення зовнішніх шоків в частині нівелювання економічних ризиків в 3-му та 4-му технологічному укладу переробної галузі.

Концепція оцінки конкурентоспроможності галузей переробної промисловості побудована за методологією дослідження об'єктів як системи, що характеризується зовнішніми та внутрішніми перешкодами до конкурентних переваг. Внутрішня структура концепції оцінки конкурентоспроможності галузей переробної промисловості визначається сукупністю упорядкованих компонентів, як системи. «Вхід» до системної оцінки конкурентоспроможності виконують фактори, що впливають на посилення потенціалу спроможності ресурсного, інвестиційного, маркетингового організаційного, інноваційного та виробничого забезпечення галузей переробної промисловості. На «виході» формується методика системної оцінки конкурентоспроможності галузей переробної промисловості за умов глобалізаційних викликів [1, с. 57].

Системна оцінка конкурентоспроможності галузей переробної промисловості побудовано на основі використання нових знань,

інформації та стратегічного підходу в оцінці конкурентоспроможності в галузях економіки. *Перший* компонент системної оцінки конкурентоспроможності галузей переробної промисловості – це «Фактори забезпечення конкурентоспроможності галузей переробної промисловості», тобто «причинні фактори», які показують причини виконання оціночних процедур в умовах глобалізаційних викликів. За дією факторів забезпечення конкурентоспроможності проводиться кількісна оцінка можливостей ресурсного, інвестиційного, маркетингового, організаційного, інноваційного і виробничого потенціалу галузей переробної промисловості. Фактори забезпечення конкурентоспроможності галузей переробної промисловості в ретроспективному періоді включені в методичний інструментарій системної оцінки конкурентоспроможності [1, с. 67].

Другий компонент системної оцінки конкурентоспроможності галузей переробної промисловості уособлює в собі «Графоаналітичну модель конкурентоспроможності», яка включає методичні положення до оптимізації можливостей ресурсного, інвестиційного, маркетингового, організаційного, інноваційного і виробничого потенціалів в галузях переробної промисловості, збільшувати таким чином, свою здатність протистояти глобалізаційним викликам [1, с. 69].

Графоаналітичний метод дозволяє продіагностувати стан конкурентоспроможності галузей переробної промисловості в форматі «трирівневої конструкції потенційних можливостей галузей переробної промисловості», яка встановлює кількісні та якісні параметри конкурентних переваг за вищезазначеними потенціалами, реалізує здатність переробної промисловості до розширення власних позицій на світовому ринку, формуючи міжгалузеві зв'язки, які є складною конструкцією, та які можуть мати ознаки глобалізаційних викликів через незбалансованість відтворювального процесу в інвестиційному, маркетинговому, організаційному, інноваційному забезпеченні, низьку ефективність та послабленість кон'юнктури ринку на субпродукти, а також формування запасів сировини і матеріалів в виробничо-технологічному циклі [1, с. 75]. Обрано шість видів конкурентних переваг в галузях переробної промисловості (рис. 1).

Необхідність поглиблення практичних рекомендацій щодо обґрунтування напрямів розвитку ланцюгів поставок субпродуктів від галузей переробної промисловості на ринок, обумовлена впровадженням науково обґрунтованих індикаторів підвищення їх конкурентоспроможності, оскільки регулятивний інструментарій держави стрімко підвищує вимоги до процесу нарощення доданої вартості на переробну продукцію (субпродукти) [5, с. 413].

Процеси підвищення конкурентоспроможності галузей переробної промисловості спрямовані на інтеграцію, кооперацію, стандартизацію процесів виробництва, які забезпечують функціонування їх потенціалу. Згідно концепції теорії вартості, величина стимулюючих елементів виробництва при забезпеченні функціональних зв'язків між суб'єктами сільського господарства та галузями переробної промисловості

розподіляється у вигляді: доходу на вкладений капітал (частка розподіленого прибутку власникам, державі, у фонди накопичення і споживання, на амортизацію, у дохід власника землі); в частині доходу найманих працівників і підприємців; в частині доходу, що передається галузями переробної промисловості на соціальні потреби, на непрямі податки в складі ринкової ціни [2, с. 192].

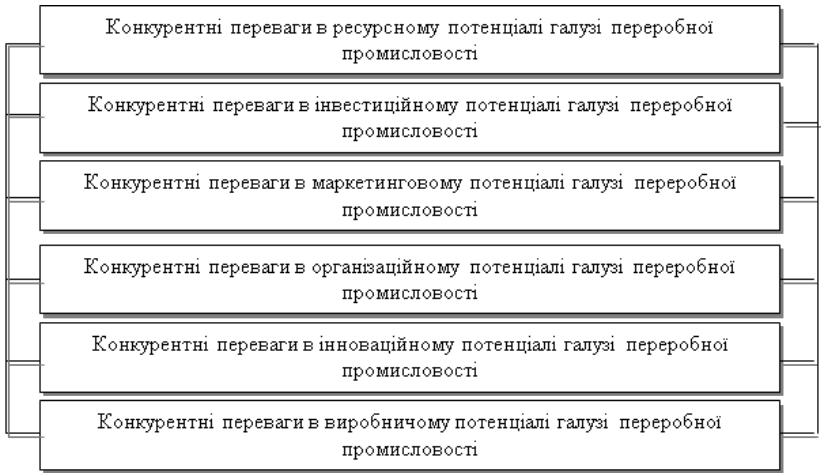

Рис. 1. Індикатори конкурентних переваг галузей переробної промисловості

Джерело: розроблено автором

При цьому, методологічною основою забезпечення моделі конкурентоспроможності галузей переробної промисловості є розрахунок додаткової вартості в ланцюзі поставок переробної продукції (субпродуктів) на ринок з високим ступенем доданої вартості – Trade in Value Added (TiVA). Розрахунки згідно TiVA здійснюється шляхом поєднання світових та національних показників «Затрати-Випуск» переробної продукції (субпродуктів) в певній країні, в потоці двосторонньої торгівлі з ЄС. Створення глобальних ланцюгів доданої вартості на переробну продукцію (субпродукти) галузей переробної промисловості у процес міжнародного поділу праці, дозволяє оцінити частку проміжного імпорту переробної продукції (субпродуктів) в експорті, і, це важливо для економіки країн із високим та середнім рівнем конкурентоспроможності [4, с. 5]. Враховуючи внесені зміни в методологію TiVA, виділено дієву систему індикаторів конкурентоспроможності галузей переробної промисловості: індикатори участі галузей переробної промисловості у глобальних ланцюгах доданої вартості на переробну продукцію (субпродукти), індикатори поступальної інтеграції галузей переробної промисловості в

глобальний ланцюг доданої вартості на переробну продукцію (субпродукти), індикатори зворотної інтеграції; індикатори походження доданої вартості у валовому експорті переробної продукції (субпродуктів); індикатори доданої вартості в національному експорті переробної продукції (субпродуктів) [3, с. 87].

Таким чином, системний підхід до забезпечення достатності величини доданої вартості в ланцюзі поставок переробної продукції (субпродуктів) від галузей переробної промисловості дозволяє забезпечити високий та середній рівень конкурентоспроможності та реалізувати трирівневу модель конкурентного позиціонування на ринку.

Література:

1. Потенціал національної промисловості: цілі та механізм ефективного розвитку / Ю. В. Кіндзерський, М. М. Якубовський, І. О. Галиця та ін. Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2009. 928 с.
2. Давидов О. І. Проблеми та перспективи застосування показника економічної доданої вартості у витратно-орієнтованому управлінні підприємствами. *Економічний аналіз*. 2017. № 3(27). С. 190–198.
3. Шпичак О. М. Економічні та організаційні неузгодженості відносин у харчових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями регулювання. *Економіка АПК*. 2015. № 6. С. 85–95.
4. Яців І. Вплив експортно-імпортних операцій на формування продовольчої безпеки України. *Аграрна економіка*. 2020. № 1–2 (13). С. 3–13.
5. Nelson, O., Mancilla, W., Sepúlveda, S. Upstream information distortion in the agro food supply chain. *Supply Chain Management: an International Journal*. 2017. № 22(5). С. 411–423.